

"NAŠ GLAS" izide vsakega prvega, in petnajstega v mesecu. Naročnina za celo leto din 40.—, za pol leta din 20.—, za četrt leta din 10.—. — Za inozemstvo je dodati poštino. — Oglasi po ceniku. —

NAŠ GLAS

Uredništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Upravništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6. Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 11.467.

List za državne nameščence in upokojence

Uspehi našega zadrugarstva

Zadnjič smo objavili resolucijo, ki so jo sprejeli zborovalci na letošnjem občnem zboru Zveze nabavljajnih zadrug drž. uslužbencev konec maja v Kaštelu Starem pri Splitu. To zborovanje je pokazalo vnovič, kako nevzdržema napreduje zadrugištvo državnih uslužbencev pri nas, tako da postaja gospodarski činitelj velike važnosti. Dasi je še mnogo drž. uslužbencev, ki se ne zavedajo pomena in koristnosti zadrugištva, je vendar ta ideja zajela že tolikšne kroge med javnim nameščentvom v naši državi, da moramo že danes upati, da bo v najkrajšem času domala vse naše državno uslužbenstvo sodelovalo pri razvoju zadrugnega gibanja.

V minulem letu se je po poročilu Zveze promet v naših zadrugah močno povečal, ustanovljenih je bilo pa tudi nekaj novih zadrug. Čeprav je opaziti po vsem svetu veliko gospodarsko negotovost in je bilo povsod ugotoviti naglo in splošno naraščanje cen, je pri nas zadrugištvo javnih uslužbencev napredovalo, dasi so njihovi prejemki ostali isti ali pa so se celo znižali. Naraščanje draginje v minulem letu je v trgovini na drobno doseglo 11 %, v primeri z letom 1937. torej znatno višji odstotek. Zaradi naraščajoče draginje je postajalo gospodarsko stanje večine državnih nameščencev zmerom težje, kar se je kazalo v naraščanju dolgov posameznih uslužbencev, pa tudi nekaterih zadrug. Zato bi bilo v korist celotnega narodnega gospodarstva, da se javnemu uslužbenstvu dohodki kar najprej zvišajo, vsaj za toliko, za kolikor se je življenje podražilo.

Konec leta 1938. je bilo v Zvezi včlanjenih 322 zadrug in 163.056 za-

družnikov, ki so imeli 390.918 zadrugnih deležev. Največ je bilo seveda nabavljajnih zadrug. Konec minulega leta je njihovo število naraslo na 130, imele so pa lastnih sredstev že nad petdeset milijonov dinarjev. Kreditnih zadrug je bilo 167, imele so pa nad 64.000.000 lastnega premoženja. Mimo navedenih je bilo še 15 stavbnih in 9 produktivnih zadrug, poleg tega pa še ena zadruga za posredovanje in zavarovanje.

Zveza nabavljajnih zadrug je včlanjenim zadrugam oddala lani za skoro 29.000.000 din mlevskih izdelkov, razen tega pa drugega, predvsem špecerijskega blaga za skoro 68.000.000 din. Vse zadruge so bile konec minulega leta dolžne Zvezi približno 117.000.000 din. Ta dolg se razdeli tako, da odpade na nabavljajne zadruge skoro 79.000.000 din, na kreditne 28.000.000 din, ostanek pa na vse druge.

Zelo aktivno postavko v bilanci Zveze predstavljajo zadruga prenočišča v Beogradu, kjer vsako leto promet narašča. Lani je v teh prenočiščih Zveze prenočevalo 18.227 zadrugarjev-članov naših zadrug, ki so skupno plačali 61.209 prenočin.

Zelo lep napredek kaže tudi zadrugo zavarovanje, ki je bilo v okolišju Zveze ustanovljeno pred štirimi leti. Konec minulega poslovnega leta je bilo vseh zavarovanj že 19.980, zavarovani znesek je pa dosegel že din 30.650.377.—. Ti podatki kažejo, da se med državnimi uslužbenci kljub slabim gmotnim razmeram širi zanimanje za zadrugo zavarovanje, čeprav je v današnjih časih za zavarovanje sploh manj razumevanja.

Izračunitev rodbinske pokojnine

O razumevanju 1. odst. § 139. urad. zakona

Po 1. odst. § 139. u. z. »se odmerja rodbinska pokojnina po odstotkih od prejemkov, od katerih je vplačevalec po določbi § 136. vplačeval ob času smrti v uradniški pokojninski sklad, in sicer s temile odstotki:

po dovršenih petih letih vplačevanja za enega uživalca rodbinske pokojnine 25 %, za dva 35 %, za tri 45 %, za štiri in več 55 %. Po dovršenih desetih letih vplačevanja se ti odstotki zvišajo za 5 %. Za vsako nadaljnje leto preko desetih let se pa zvišajo za 1 %, toda rodbinska pokojnina ne sme biti večja kakor: za enega uživalca 55 %, za dva 65 %, za tri 75 %, za štiri in več pa 85 %.

Pri uporabljanju tega predpisa v primeru št. 9547/37, kjer je bila odmerjena rodbinska pokojnina vdovi nekega drž. uradnika, kateremu je bilo priznanih 31 let, 7 mesecev in 9 dni službe, je upravno oblastvo določilo odstotek za rodbinsko pokojnino od 31 službenih let, pri čemer ni upoštevalo preostalih 7 mesecev in 9 dni službe. Ker se ji ta preostala doba ni upoštevala za odstotek, se je prizadeta obrnila s tožbo na državni svet, toda tožba ji je bila zavrnjena z utemeljitvijo, da se po § 139. u. z. odstotek za rodbinsko pokojnino določa samo po dovršenih celih letih vplačevanja. V primeru št. 23.778/38, kjer je imel umrla uradnik 32 let, 9 mesecev in 29 dni službe, je upravno oblastvo pri odmeri rodbinske pokojnine postopalo kakor v prejšnjem primeru in ugotovilo pokojninski odstotek od 32 let službe. Toda na tožbo prizadete vdove je državni svet, nasprotno stališču iz prejšnjega primera, spoznal, da bi bilo treba izračunati pokojninski odstotek od 32 let in 10 mesecev, za kolikor časa so bili vplačani prispevki v pokojnin-

ski sklad, ker se odstotek ugotavlja po ti dobi, a za tako izračunavanje odstotka tudi po mesecih ni zakonske niti tehnične ovire. Toda ker je to stališče nasprotno tistemu iz primera št. 9547/37, je bil izrek razsodbe v tem drugem sporu ustavljen, in je bila po § 13. zak. o poslovnem redu v drž. svetu in upr. sodiščih predložena splošni seji državnega sveta razlaga prvega odst. § 139. u. z. glede vprašanja: ali se pri ugotavljanju odstotka za rodbinsko pokojnino upoštevajo samo dovršena cela službena leta, ali se mimo tega upoštevajo tudi meseci po dejanskem trajanju vplačevanja v pokojninski sklad. Ko je preučil to vprašanje, je državni svet spoznal:

Po zakonu o uradnikih iz l. 1931. je za rodbinske pokojnine državnih uslužbencev ustanovljen uradniški pokojninski sklad (§ 133.), v katerega vplačujejo kakor aktivni uslužbenci tako tudi upokojenci (§ 136.). Višina rodbinske pokojnine se odmerja v odstotkih od prejemkov, od katerih je vplačevalec vplačeval ob smrti v urad. pok. sklad (§ 139.), kar pomeni, da višina rodbinske pokojnine zavisi od višine prejemkov, od katerih je vplačevalec vplačeval, mimo tega pa od odstotka. Odstotek se pa odmerja po dolžini vplačevanja, skladno s prvim odstavkom § 143. u. z., kjer je predpisano, da se »za rodbinsko pokojnino računa samo tista doba, za katero je vplačevalec vplačeval prispevek«.

Oziraje se na besedilo te določbe je izven dvoma, da se za rodbinsko pokojnino ne more vračunati več časa, kakor je bilo vplačano v pokojninski sklad. Toda iz tega se nikakor ne more sklepati, da bi se za rodbinsko pokojnino moglo računati manj od tega časa. Kajti, če je za odstotek odločila

doba vplačevanja, pomeni to, da je to tista doba, za katero se je vplačilo tudi izvršilo, torej ne več, pa tudi ne manj od tega. To spet ima za posledico, da ni treba, da bi se ta doba skladala z vsemi leti, temveč morejo biti poleg njih tudi meseci, za kolikor le-teh se je izvršilo vplačilo. Oziraje se na to je po smislu zakona, da se pri izračunavanju odstotka za rodbinsko pokojnino po § 139. u. z. jemljejo v poštev ne le cela službena leta umrlega uslužbenca, temveč tudi meseci, za katere je vplačeval v urad. pok. sklad. To pa, da je v prvem odstavku § 139. rečeno, da se »odstotki za vsako nadaljnje leto preko desetih let zvišajo za 1 %«, ne spreminja spredaj navedenega smisla zakona. To predvsem zato, ker cilj tega predpisa ni, da se določi, kaj naj se od časa vplačevanja vračuna, potem pa zato, ker zakon, ki jemlje časovno edinico in poveže nanjo določen od-

stotek, ni predpisal, da je nemogoče obračunati dele te časovne edinice in po njih dele odstotka. Ker pa takemu izračunavanju ni določena nobena ovira in ker se za rodbinsko pokojnino načeloma računa vsa doba vplačevanja, torej tudi meseci, pomeni to, da se mora odstotek določiti tudi od mesecev vplačevanja.

Iz teh razlogov je na podlagi §§ 12. in 13. zak. o posl. redu v drž. svetu in upr. sodiščih splošna seja državnega sveta dne 26. novembra 1938., pod št. 30.579/38, izdala tole

odločbo

o razumevanju 1. odstavka § 139. u. z.:

»Pri določitvi rodbinske pokojnine po § 139. u. z. se za čas nad 10 let vplačevanja v uradniški pokojninski sklad odstotek zvišanja pokojnine določa po dejanskem času vplačevanja, pri čemer se upošteva tudi doba, manjša od celega leta vplačevanja.«

Zapostavljanje upravno-pisarniških uradnikov

Menda najbolj zapostavljena stroka v državni upravi je stroka upravno pisarniških uradnikov, kakor jih naziva zakon o notranji upravi iz leta 1929. Pred tem zakonom so imeli naslove po činih, kakor: kanclist, oficial, okrajni tajnik, pisarniški adjunkt, pisarniški pristav itd. Dosegli so pri upravnih oblastvih prve stopnje po avstrijski uradniški pragmatiki IX. činovni razred ali čin kapetana I. razreda.

Uradniški zakon iz leta 1923. sicer ni poznal položajnih nazivov upravno pisarniških uradnikov, temveč jih je nazval arhivske uradnike in jih uvrstil v III. kategorijo, ki je imela 4. položajne skupine. Že zaradi okolnosti, da ti uradniki niso bili pri upravnih oblastvih prve stopnje zaposleni z manipulativnimi, to je arhivskimi posli, temveč z računsko-blagajniškimi, režiserskimi in z referentskimi, to je upravnimi posli, so bili ti uradniki s prevedbo v III. kategorijo zapostavljeni v primeri z uradniki drugih strok, ki so bili celo s poduradniških položajev prevedeni v II. kategorijo.

Vzrok za tako ugodno uvrstitev uradnikov raznih drugih strok leži v tem, da so se centralna oblastva teh strok zavzela za svojo stroko in za podrejeno uradništvo ter dosegla, da so bili uradniki svojemu službenemu opravilu ustrežajoče uvrščeni in prevedeni. Razume se, da je s tem pridobila stroka na ugledu in zadovoljila uradništvo moralno in materialno.

V III. kategorijo so bili prevedeni običajno v vseh strokah uradniki z nepopolno srednjo šolo, ki so opravljali manj važne posle, in dotedanji poduradniki z daljšo službeno dobo, ki so opravljali kolikor toliko važnejša dela. Če se upošteva dotedanji položaj in službeno opravilo okrajnih tajnikov, pisarniških pristavov itd. IX. činovnega razreda, ki so opravljali računsko-blagajniške ali upravne (referentske) posle in bili predstojniki pisarniškega (arhivskemu) osebju, pomeni prevedba v III./2. ali deloma celo v 3. skupino (kar je enako sedanji IX. oz. X. položajni skupini) očitno zapostavljanje. Začeli so torej v XI. čin. razredu, služili nekateri 20 in še več let, da so dosegli IX. čin. razred, nato pa so bili s prevedbo leta 1923. potisnjeni tja nazaj, kjer so začeli službovati in lahko služijo zopet 20 let, da bodo dosegli čin, ki so ga že zavzemali. Pripomniti moramo, da danes komaj VII. pol. skupina ustreza prejšnji IX. skupini (čin kapetana I. razreda).

Uradniški zakon iz l. 1923. v splošnem ni bil slab, ker je nudil možnost pravične prevedbe prav vseh strok in vrst uslužbencev. Kot splošno merilo za prevedbo je vzel seveda šolsko izobrazbo, kar je načeloma pravilno. — Razen tega je pa določal, da se uslužbenec prevede v višjo kategorijo kot bi mu sicer po šolski kvalifikaciji pripadala, če se je zatekel na položaju in vršil posle, določene po tem zakonu za višjo kategorijo. Oblastva notranje uprave so tedaj storila veliko napako v škodo svoje stroke, ko so ocenjevala in uvrščala položaje in zaposlitev upravno pisarniških uradnikov, ker niso upoštevala važnosti in delikatnosti poslov, ki jih ti uradniki opravljajo v primeri z drugimi strokami z enako kvalifikacijo in enakim uradniškim položajem. S tem so zapostavila svoje uradnike in podcenjevala delo svoje stroke.

Ko so se v letu 1924. pomnožila upravna oblastva I. stopnje, je bilo več teh oblastev zasedenih s samo dvema političnima upravna uradnikoma. — Bila so tudi nekatera zasadena s samo enim polit. uprav. uradnikom, ki je bil šef ali predstojnik oblastva. Kakšne naloge so izvrševali pri teh oblastvih ravno uprav. pisarniški uradniki, bi mogli res primerno oceniti le njihovi upravni šefi. Znani so nam primeri, ko je en upravno pisarniški uradnik samo v enem letu interveniral na 50 javnih političnih zborovanjih na deželi in to v zelo kočljivih okoliščinah, tako da je razpolagal z močnimi oddelki žandarmerijske asistencije. Drugi spet, ki je bil dodeljen oblastvu s samo enim političnim uprav. uradnikom, je bil le-temu namestnik in je vodil zelo obširen referat upravnih poslov, enako kakor pri drugih uradih politično uprav. uradnik z večletno prakso.

Vse to priča, da imamo pri upravnih oblastvih I. stopnje po večini dober, zanesljiv in vsestransko verziran kader starih uprav. pisarniških uradnikov, ki zaslužijo vso pozornost državne uprave. Kdor pozna bistvo in delikatnost navedenih službenih opravil oz. nalog, mora priznati, da spadajo uradniki, ki opravljajo te vrste službe, v pomožno konceptno stroko, ne pa v arhivsko.

Društvo upravno pisarniških uradnikov, ki je obstajalo v dravski banovini do uveljavljenja sedanjega uradniškega zakona iz l. 1931., si je prizadevalo izposlovati, da se tem uradnikom položaj izboljša, in mu je z ozirom na določilo čl. 113./4. zakona o notranji upravi iz leta 1929. tudi uspelo, da je pred izzidom novega uradn.

zakona l. 1931. bilo v dravski banovini prevedenih 10 upravno pisarniških uradnikov iz III./1. v II./2.

Prosilcev, ki so imeli vse pogoje za prevedbo, je bilo več, so pa razen

10 ostale vse druge prošnje neupoštevane. Od teh 10 prevedenih uradnikov jih je odpadlo šest na kralj. bansko upravo samo in komaj štirje na sreska načelstva. (Konec prih.)

Železničarske zahteve

Na kongresu Združenja jugoslov. narodnih železničarjev in mornarjev, ki je bil v dneh 23. do 25. junija v Skoplju, je bila sprejeta tudi tale

glavna resolucija:

»Združenje jugoslovanskih narodnih železničarjev in mornarjev je bilo in ostalo eno narodnih stanovsko-družbenih organizacij v naši združeni domovini. Pred več kakor 20 leti, že v prvih mesecih našega skupnega narodnega in državnega življenja, je zbralo pod svojo društveno zastavo do tedaj ločene narodne sile jugoslov. železničarjev in mornarjev in postalo predhodnik in oznanjevalec mnogih konstruktivnih dejanj in vzvišenih narodnih stremeljenj. Kot tako je splošno narodne in državne koristi postavljalo visoko nad vse druge koristi in v tem pojmovanju ostalo zvesto vse do danes, navzlic stalnim preizkušnjam, ki so izvirale iz trajno slabega in nezavidnega stanja širokih krogov železničarjev in mornarjev.

UJNZB je globoko prepričano, da je njegova resnična služba narodnim in državnim koristim dala neocenljivo plodno rezultate. Kot edinstvena narodna organizacija jugoslov. železničarjev in mornarjev je zavarovalo državi, narodu in družbi tvorno sodelovanje in močno in varno zaslombo ene zelo pomembnih družbenih plasti, ki vse svoje sile nesebično daje za napredek in okrepitev široke družbeno-politične skupnosti. Prav tako je tudi eni najdragocenejših panog državne delavnosti, drž. prometnih železniškim in brodar-skim ustanovam nudilo vse telesne, razumske in npravne sile vseh železničarjev in mornarjev, med katerimi je do zaviranja vredne višine razvilo stanovsko-strokovno zavest, vzgledno discipliniranost in občutek odgovornosti ter skoro edinstveno požrtvovalnost in ljubezen do teh dragocenih državnih in narodnih dobrin. Vse to so že nešteto-krat priznali in poudarjali vsi poklicani in prizadeti državni činitelji, ki so se tudi sicer obilno koristili z uspehi takega dela železničarjev in mornarjev, čeprav so pogostoma omalovaževali njihove življenjske potrebe in koristi.

Ves ta čas, več kakor dvajset let obstanka in dela, se je UJNZB kot stanovsko - strokovni narodni sindikat —

borilo za življenjske interese in upravičene potrebe vseh železničarjev in mornarjev. Pri tem se je vselej posluževalo samo najzmernejših metod strokovnega dela, zahtevalo izključno najnujnejše in najskromnejše popravke in izboljšanja za železničarje in mornarje, ostajalo pa je vselej pripravljeno, odreči se vsemu in žrtvovati vse, kar bi hudo obremenjevalo državna finančna sredstva kot splošno narodno dobro.

Navzlic vsemu temu mora UJNZB z največjo žalostjo ugotoviti, da njegovi naporji v ti smeri navzlic neocenljivi vrednosti njegovih uspehov pri delu za splošno narodne in državne koristi, niso rodili važnejših uspehov. Veliko število najosnovnejših in najvitalnejših stanovskih zadev je ostalo do danes nerešeno in težko pritiska duše in obstanek železničarjev in mornarjev. Glavno med njimi, gospodarsko socialno vprašanje je dospelo tako rekoč do najbolj kritičnega, naravnost usodnega stanja.

Obenem z nezavidljivimi službenimi in delovnimi pogoji so izredno slabe gmotne razmere železničarjev in mornarjev privedle vse uslužbenke in delavce enako do neznošnega stanja. Stalno zniževanje denarnih prejemkov, ki ga je spremljalo nesorazmerno podraževanje poglavitnih življenjskih potrebščin, je železničarje in mornarje spravilo v kritičen moralni položaj, njihove zdravstvene koristi in življenjski obstanek sam pa do neznošnih mej. Namesto postopnega in stalnega izboljševanja delovnih in gmotnih razmer, kar bi se sporedno z razmahom po pravičigi moglo pričakovati, UJNZB ugotavlja stalno in trajno poslabšanje vseh razmer železničarjev in mornarjev, tako da je nekdanje stanje nasproti današnjemu, čeprav se to zdi neverjetno, treba smatrati za ugodnejše.

UJNZB v popolni zavesti odgovornosti ugotavlja, da se tako stanje ne more vzdržati še naprej in da se ne more nadaljevati. Samo en izhod je: najhitrejša in najradikalnejša rešitev gmotnega vprašanja železničarjev in mornarjev. Vsaka drugačna rešitev bi se zdelala kot nadaljevanje današnjega neznošljivega stanja, odgovorni činitelji naj pa vsestransko ocenijo težino odgovornosti zanje.

Kongres smatra, da je skrajni čas, da vsi poklicani državni faktorji spoznajo, da se tako stanje ne more in ne sme podaljševati. Upa, da bodo pravilno razumeli in očetovsko ocenili naše bistvene življenjske potrebe, naše nad vse upravičene zahteve in da bodo brez nadaljnega odlašanja našli vire in možnosti za zadovoljitev teh naših zahtev.

Zato XXI. drž. kongres Združenja jugoslov. nar. železničarjev in mornarjev zahteva:

1. Brez odlašanja naj se reši gmotno vprašanje železničarjev in mornarjev.

Težnje poštnih uradnikov

Kakor smo že poročali, je bil konec meseca junija t. l. sklican v Splitu XXI. redni občni zbor Združenja uradnikov p. t. t. stroke. Na tem zborovanju je bila sprejeta tudi sledeča

resolucija:

1. Povečajo naj se prejemki p. t. t. osebju, čigar gmotno stanje je vsak dan slabše.

2. Ustanovi naj se bolniški sklad za p. t. t. osebje, za kar je že dve leti podana zakonska podlaga, in sicer po željah članstva, izraženih na XIX. kongresu v Ljubljani.

3. Izda naj se poseben zakon za p. t. t. osebje.

4. Zakonske določbe o p. t. t. svetu naj se izvajajo, svet sam naj pa sodeluje z Združenjem uradnikov p. t. t. stroke.

5. Stroka naj se decentralizira po direktivah v upravnem in finančnem oziru.

6. Odpravi naj se točka 11. § 76. u. z. (ki prepoveduje sporazumen nastop raznih društev drž. uslužbencev brez posebne dovoljenja pristojnih ministrov; op. ur.).

7. Uredi naj se delovni čas po načrtu pravilnika, ki ga je Združenje predložilo ministrstvu.

8. Uvede naj se avtomatsko napredovanje.

9. Prevedejo naj se dnevničarji in zvaničniki v ustrežna zvanja in naj se jim priznajo leta dnevničarske, pogod-

jev s pravičnim zvišanjem uslužben-skih in delavskih prejemkov v duhu naših dosedanjih zahtev.

2. V kar mogoče najkrajšem času naj se izda pravilnik o delavcih po duhu in pripombah UJNZB.

3. Najhitreje naj se uredi položaj državnih rečnih mornarjev v duhu zakona o drž. prom. osebju, in sicer v smislu predlogov našega združenja.

4. Kar najprej naj se prične končna revizija vseh drugih zakonskih predpisov, ki urejajo gmotno-socialni in službeni položaj železničarjev in mornarjev.

bene in odpravniške službe za napredovanje in pokojnino.

10. Omoženim uslužbenkam naj se vrnejo doklade.

11. Načelo razdelitve čistega dobička poštne hranilnice naj bo v razmerju z delom p. t. t. osebja za to hranilnico.

12. Uradniška mesta v t. t. tehnični službi naj se sistemizirajo.

13. V t. t. tehničnih ustanovah naj se določi delovni čas s 40 urami na teden, prekoračenje tega delovnega časa naj se pa posebe nagradi.

14. Sezidajo naj se higienska poslopja za p. t. t. službo, v prvi vrsti za pošto Zagreb 2.

15. Namesto zastarelih pravilnikov za p. t. t. službo naj se izdajo novi.

16. Ustanove naj se dveletne p. t. t. šole in naj se preskrbi potrebni kredit za strokovno spopolnitev manipulativnega p. t. t. osebja na področju direkcij.

17. Od pristojbine za radio naj se 1 % določi za socialni sklad Združenju.

18. Zviša naj se število osebja, v službo naj se pa sprejemajo kandidati po razpisih.

19. Sedanja pozicija 1, partije 807. drž. proračuna naj se razdeli v dve: v pozicijo za nadzorstveno službo in v pozicijo za odposlance.

20. Zvišajo in izenačijo naj se dnevnice za uradnike ambulantnih pošt.

Učiteljska samopomoč

Za dan 4. junija je bila sklicana redna letna skupščina zadruge »Učiteljska samopomoč« v Ljubljani. V naslednjem navedemo nekaj poglavitnih podatkov o delovanju te koristne človekoljubne ustanove naših ljudsko-šolskih učiteljev.

Začetek leta 1938. je imela zadru-ga Učiteljska samopomoč 2614 članov. Konec minulega leta jih je bilo že 2640, torej za 26 zadrušnikov več. — Umrlij-vost je dosegla 1,57 % članstva. V letih 1932. do 1934. je znašala samo 1 %. Lani je umrlo 35 zadrušnikov in

M. M. Pavičević — Mato Hanžeković:

Na prelomu

(Zagreb, 1939.)

Črnogorski in hrvaški književnik sta v skupnem naporu ustvarila zajeten zgodovinsko-društven roman, zgrajen po geslu Jana Husa: »Išči resnico, poslušaj resnico, govori resnico, ljubi resnico, drži se resnice in brani resnico!« Roman? Roda Roda ga je nazval velepesem ali epopejo zadnjih 80 let Črne Gore, želeč, naj bi se delo prevedlo na anglosaksonščino in nemščino. Gjurio Vilović označuje spis kot močno literarno delo ter ne dvomi, da »Na prelomu« ostane predmet ljubezni in predmet napadov, kar je vselej najboljša spremnica stvarnemu umetniškemu zamisleku.

Nemški slavist dr. Gesemann na praški univerzi je 1934. objavil obsežno razpravo »Der montenegrinische Mensch«, kjer je bogato, kljubovalno življenje Črnogorcev do proti koncu 19. stoletja opredelil kot junaški slog. Ta herojski slog se ne očituje samo v trenutkih zanosne srčnosti in preziranja smrti, nego obsega vse pojave v bojevitim in hribovskem življenju naših visokih dinarcev. Tako obstoji celo »junaška lenoba« in ona predivna ubožnost, oddaljena od malodušja in ponižnosti, ki jo je častni vitez Marko Miljanov nazval »junačka siromaština«. Slednji čin, akoprav ni v skladu z našimi pojmi o npravstvenih potezah v življenju, je sestavina tega herojskega stila.

Zgodovina Črne Gore v celoti je edinstvena heroika. Velika carstva so se zrušila pod napadi Osmanov, mala Črna Gora nikoli ni bila prava turška robinja. V njej iskra svobode ni do kraja ugasnila.

Oró gníjezdo vrh timora vije, jer slobode na ravnici nije...

Črnogorci so edini Slovani, ki so se nastanili le po težko prehodnih gorskih višinah in tu v zatišju, daleč od tujih vplivov, ohranili najbolj od vseh Slovanov izvorno slovansko blagorodje in razvili etično plazmo večasih do veličastnih oblik.

Neznatni zemljiški obseg je omogočal Črnogorcem stalne stike z vsemi plemeni. Vsak dogodek se je pretesal na sestankih po vsej domovini. Kdor je prekršil stara načela »čojstva« (človečnosti, moškosti) ter izzval nejevoljo naroda kot kolektiva, temu je za vedno odzvonilo v Brdih.

Na ta način se je razvil specifično črnogorski nagon za duhovnim in telesnim prvenstvom, poznan v nekdanji Heladi pod imenom »agón«, tekma v vseh oblikah kreposti. Izrazite vzorce je ljudska pamet ohranila neizbrisno v svojem izročilu kot prikupne zgodbe. Prvi je začel odkrivati vsebino narodne duše vojvoda Marko Miljanov iz plemena Kučev, mož, ki mu je še za živa vsa domovina priznavala, da je najboljši Črnogorec. V Beogradu je izdal 1901. zbirko »Primjeri čojstva i junaštva«. M. Pavičević je od 1928. do danes objavil 18 knjig pod naslovom »Črnogorci u pričama i anegdotama« in ima pripravljenih še 10 snopičev z istega področja. Pisca sta izrabila okoli sto zvezkov pri gradnji tega najnovejšega umotvora.

Kakor srečujemo po svetovnem slovstvu pripovedne umetnine, kjer nastopa kot osrednje bitje neživ pojem, na priliko pri Nemcu Gagernu cesta (Die Strasse) ali pri Francozu Hugoju cerkev (Notre-Dame), tako je v pričujočem osnutku jedro in duša — cela dežela.

Ob čitanju te knjige mi je prišla še neka prispodoba na um. Če je Le Roy v svoj zgodovinski podeželski roman vpletel silno dosti kmetske modrosti in obliki pregovorov (Jacquou le Croquant), sta pa naša naslovnika dala med ljudi edinstven primer v svetovnem pismenstvu: roman iz samih narodnih anekdot. Poiskati je bilo zgolj prehodov iz enega v drugo.

Rapsodija se pričinja l. 1856., ko je knjaz Danilo udaril na plemo Kuče radi neplačevanja davkov in jih poklal huje ko sam Turek, končuje pa se z zedinjenjem leta 1918.

Naj vam pretipkam eno izmed 752 strani spisa, da boste mogli po njej presoditi še ostalo. Na strani 300 najdete zgodbo z omenjenim Markom Miljanovim:

»Čim je Marko pal v nemilost in se nastanil na Medunu, mu je avstrijski konzul iz Podgorice tajno poslal pismo in zaprosil, naj ga sprejme na sestanek. V pismu mu je naglasil, da je pooblaščen od dunajske vlade, da mu ponudi naslov albanskega kneza, toda plemo Kuče mora ločiti od Črne Gore.

Vojvoda Marko je s prezirom odbil to ponudbo. Konzula ni hotel sprejeti, pač pa ga je napolil na komandirja Nova Spasojeva in Toma Oraovca, ki ju je štel za poštna in značajna moža, naj se z njima o vseh političnih stvareh razgovarja. Novu in Tomu je poslal konzulovo pismo s priporočilom:

»Pošljem vama tega konzula avstrijskega, da se z njim pomenite, ker jaz ga ne morem sprejeti. Rekel sem mu, da sem bolan. Vidva mu dokažite, da smo Srbi in možje, četudi imamo domače spopade s knjazom Nikolom. Avstrija se ne sme mešati v naše stvari.«

Novo in Tomo sta dobila pismo in napovedala s konzulom sestanek pri Novu v starem delu mesta Podgorice. Konzul je prišel skrivaj in začeli so razgovor.

Novo: — Gospod konzul, vojvoda Marko je prevzel tvoje pismo in ga poslal nama, naj ti midva odgovoriva. Tako ti povem: mi se ne borimo za tole (oplazil se je po zadnjem delu telesa), pač pa za tole (oplazil se po obrazu)*. Mi smo Srbi in ljudje,

Avstrija se ne sme vtikati v naše domače zadeve. A kar imamo mi Kuči s knjazom Nikolom, to je posebej.

Pa pokliče Mirka Djurova, svojega perjanika (stražnika, gardista):

— Mirko, daj sem ono brstino! — a konzulu reče:

— Lezi na tole klopico, da te našeskam!

Konzul se zdrzne in prične ugovarjati. Novo potegne samokres:

— Lezi!

Ne vedoč ne kod ne kam, konzul leže in Mirko mu jih naloži pet in dvajset.

Konzul je takoj po tem pobegnil in si ni upal nikomur povedati, kaj se mu je dogodilo.

Ljudje, ki so zvedeli, kaj se je pripetilo, vprašajo Nova, zakaj je tako strogo sodil konzula, češ da je pretiral.

— Nisem. Saj če ta nesnaga ne bi bila uspela pri nas, bi bila šla in poskušala drugod, in našla bi se kje nemarščina, ki bi osramotila vse plemo. Tako pa, ko je bil tepen, mu ne bo več prihajalo na pamet, da bi se vpletal v naše reči!«

Tako si je Mičun Pavičević, najplodnejši jugoslovanski pisatelj, postavil lep spomenik za svojo 60 letnico, ki bo 30. novembra. S tem seveda še ni pomiril nešte-tih svojih protivnikov. Nakopal si jih je med drugim tudi na pr. s tem, da je za svojega službovanja v Podgorici razveljavil pravico do pokojnine 3000 osebam, ki so se dokopale do mirovine po strankah, stricah, kumih, prijateljih (Državi je prihranil 12 milijonov dinarjev na leto).

Sodelavec njegov pri gorenjem »roman-fleuve«, dr. Mato Hanžeković, s psevdonomim M. Gabriel, rojen 1884., je dal na svetlo romane in pripovedke: »Sa slavonske ravni«, »Gospodin čovjek«, — literarne kritike, prikaze, polemike. Lani je priobčil debelo študijo »Junak pera«, kjer označuje vse dosedanje Pavičevićeve spise.

Dr. Anton Debeljak.

* Obraz = poštenje, čast (op. prevajalca).

je bil za posmrtnine izplačan znesek 457.200 din. Zadruga je 88 članom dovolila brezobrestno posojila v višini 202.600 din. Zaradi dolgoletnega članstva so bili lani na novo oproščeni trije zadružniki, tako da je zdaj že 12 članov oproščenih slehernega članskega vplačila. Konec leta 1938. je znašal podporni sklad nad 180.000 din, starostni podporni sklad pa nad 46.000 din.

Učiteljska samopomoč je lani praznovala štiridesetletnico delovanja. V ta namen je Učiteljskima domovima v Ljubljani in v Mariboru poklonila vsakemu po 2500 din.

Mestni pogrebni zavod v Ljubljani je zadrugi na njeno prošnjo dovolil 10 % popust pri vseh cenah za pogrebe v Ljubljani in bližnji okolici. Za prevoze pa dovoljuje še večje popuste.

Revizija zadružnega poslovanja je pokazala, da je bilo poslovanje popolnoma pravilno. Za minulo leto je bila zadruga oproščena plačila družbenega davka.

Veliko dela in skrbi je povzročil novi pravilnik o človekoljubnih ustanovah. Zaradi nekaterih temnih elementov, ki so ustanovili pri nas, zlasti pa po južnih krajih države, več ustanov z na videz človekoljubnimi posli, ki so pa propadle in hudo oškodovale članstvo, je bil izdan ta pravilnik. Učiteljska samopomoč se prav nič ne upira oblastvenemu nadzorstvu, vendar je pa morala započeti skupno akcijo vseh prizadetih ustanov proti uveljavljanju pravilnika, ki prav nič ne razlikuje dobičkanosnih podjetij od človekoljubnih društev in zadrug. Pod vodstvom načelnika Učiteljske samopomoči, g. Iv.

Kocijančiča, je bil ustanovljen ožji akcijski odbor, ki je letos januarja priredil več javnih zborovanj v Ljubljani, v Mariboru in v Celju. Izdal je tudi tiskano spomenico, obiskal predstavnike oblastev in pismeno predložil svoje težnje odločujočim činiteljem. Februarja je odposlanstvo 37 človekoljubnih ustanov obiskalo Beograd, kjer je dobilo od trgovskega ministra zagotovilo, da se pravilnik ne bo izvedel in da izide za človekoljubne ustanove poseben, ločen pravilnik. Marca je šla spet deputacija petih zastopnikov v Beograd in v trgovskem ministrstvu izposlovala podlago za novi pravilnik. Nato je akcijski odbor maja izdelal in odposlal obširno poročilo trgovskemu ministrstvu, kjer je vnovič pojasnil stališče in zahteve naših človekoljubnih zadrug, društev in ustanov. Zato upravičeno pričakuje, da državna oblast ne bo omejevala naših stanovsko-človekoljubnih organizacij, ki nič ne zahtevajo od države, kakor le svoboda za gospodarenje s svojim premoženjem.

Ker se morajo vse zadruge prilagoditi predpisom zakona o gospodarskih zadrugah iz leta 1937., bo morala tudi Učiteljska samopomoč spremeniti pravila tako, da se bo vsako leto sproti na občnem zboru določila višina članskega prispevka in posmrtnine.

V dokaz, kako uspešno deluje Učiteljska samopomoč, naj navedemo še nekaj statističnih podatkov. Do konca leta 1938. je izplačala že 4.575.416,50 din, brezobrestnih posojil je pa dovolila zadrugnikom v višini 883.298 din. Posmrtnina znaša zdaj najmanj 13.000 din, kar je za današnje čase prav lepa pomoč ob smrti v družini.

Vestnik

Vsem, ki se jih tiče! Uprava lista je ugotovila, da je zelo veliko število naročnikov s plačilom naročnine v zaostanku, posamezniki dolgujejo listu že prav znatne vsote. Ker moramo vse stroške za izdajanje lista sproti kriti, prav vljudno prosimo vse, ki se jih tiče, naj svoj dolg čimprej poravnajo. Če ne gre drugače, naj plačajo zaostanke vsaj v obrokih.

Prilohdnja številka našega lista izide iz tehničnih razlogov šele 1. septembra t. l. Številka od 15. avgusta torej izpade. Današnja številka je dvojnja. Prosimo p. n. naročnike, naj vzamejo to blagohotno na znanje, da ne bo nepotrebnih reklamacij.

Novo uredbo o sodnikih. Ministrski svet je izdal tri uredbe, ki na novo določajo nekatera važna službena razmerja sodnikov. S prvo uredbo je določeno, da se na sedežu okrožnih sodišč, če mesto nima več kot 15.000 prebivalcev in področje okrožnega sodišča več kakor tri

okrajna sodišča, za okrajna sodišča ne bodo več postavljali posebni sodniki, temveč samo predstojniki (starešine). Dosedanji okrajni sodniki ostanejo še na svojih mestih, v prihodnje bodo pa imenovani samo predstojniki okrajnih sodišč. Druga uredba obravnava postavljanje sodnikov in določa pogoje, ob katerih more biti kdo postavljen za okrajnega sodnika, za predstojnika okrajnega sodišča, za sodnika oz. za predsednika okrožnega sodišča itd. Važna je določba, da za sodnika na sedežu apelacijskega sodišča morejo biti postavljeni samo taki sodniki, ki so služili že najmanj pet let izven tega mesta. S tretjo uredbo je obširno urejen disciplinski postopek in obseg odgovornosti sodnikov. — S posebno uredbo je bil pa ustanovljen pri pravosodnem ministrstvu sklad za zidanje in opremljenje sodnih poslopij. V ta sklad se bodo zbirale nekatere sodne takse in druge pristojbine.

Stanarina z neučiteljci omoženih učiteljic. Ker je bilo že dolgo sporno, ali pripada učiteljici, ki je omožena z neučiteljem, pravica do brezplačnega službenega stanovanja oziroma do stanarine — ne glede na to ali živi z možem v istem kraju ali ne, je drž. svet izdal pod št. 32.605/38 od 21. dec. 1938. odločbo splošne seje o razumevanju § 84. zakona o narodnih šolah, spremenjenega s l. točko § 30. fin. zakona za leto 1933/34. Ta odločba se glasi: »Učiteljica, omožena z neučiteljem, ki ne živi s svojim možem v istem kraju, ima pravico po § 84. zak. o narodnih šolah, spremenjenem pod t. l. § 30. fin. zak. za 1933/34., do stanovanja oz. stanarine.« Sicer v tej odločbi ni nikjer izrečno omenjena tudi pravica do prejemanja brezplačnega kuriva, temveč omenja odločba samo stanovanje oz. stanarino, je pa treba vendarle po smislu razumeti stališče drž. sveta tako, da gre v opisanih primerih učiteljici tudi pravica do brezplačnega kuriva. Oboje, pravica do stanarine in kuriva, gre torej takim, od mož neučiteljev ločeno živčim učiteljicam že od uveljavljanja fin. zakona za leto 1933/34., torej od 1. aprila 1933. dalje.

Vrnitev nepravilno izplačanih prejemkov. Po določbi § 94. u. z. se državne terjatve proti drž. uslužbencem, izvirajoče iz službenega razmerja, ugotovljajo po upravni poti, če to ne spada v pristojnost glavne kontrole, kar je pa izjema. V konkretnem primeru je pa prišlo do spora, ali se nepravilno izplačani prejemki morejo od državnih uslužbencev ali upokojencev izterjati na podlagi odločbe pristojnega upravnega oblastva, ki je na zakonsko predpisani način ugotovilo višino take terjatve v smislu § 94. u. z. — ali pa je treba za izterjanje preplačila izposlovati še pravnomočno razsodbo rednega civilnega sodišča. V dotičnem primeru je apelacijsko sodišče smatralo, da ima upravno oblastvo samó dolžnost ugotoviti, da je uslužbenec nepravilno prejel neke prejemke in koliko, razsodbo o dolžnosti povrnitve tega zneska mora pa izreči redno civilno sodišče. Nasprotno pa je kasacijsko sodišče spoznalo, da **od redna sodišča niso pristojna**, temveč da odločajo v takih vprašanjih samo upravna oblastva. Po § 94. u. z. se ugotavlja dolžnost in obseg povračila

»Enoletni trgovski tečaj KOVAČ« s pravico javnosti, Maribor, Tyrševa 14 torej dobijo otroci drž. nameščencev, ki obiskujejo ta tečaj, draginjsko doklado in vsi obiskovalci vozne olajšave na železnici. Prospekt zastoj!

nepravilno prejetih zneskov. Zato v takem primeru sploh ne gre za civilnopravno zadevo, ki bi spadala pred redno sodišče, temveč za razmerje javnopravnega značaja med državo in njenimi organi, ki opravljajo določene javne funkcije in za to prejemajo določene prejemke.

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna J O S. R E I C H.

Odvetniki in notarji. Po imeniku odvetniške in notarske zbornice je bilo dne 18. marca 1939. v Sloveniji 290 odvetnikov, od teh jih pa 7 ni izvrševalo prakse. Največ jih je seveda v Ljubljani, namreč 100. V Mariboru jih ni niti polovica toliko, »komaj« 47. V Celju jih je 27, v Ptujju 10, v Novem mestu 9, v Kranju in Murski Soboti po 7, v Radovljici 5. Po štirje odvetniki so v Brežicah, na Jesenicah, v Kočevju, Konjicah, Krškem, Laškem in pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. V Dol. Lendavi, Kamniku, Litiji, Gor. Radgoni in Šmarju pri Jelšah so po 3 odvetniki, v Črnomlju, Gornjem gradu, Ljutomeru, Ormožu, Prevaljah, Sevnici, Slovenj Gradcu, Škofji Loki, Šoštanju in v Trebnjem pa po 2 advokata. Drugod je po eden, na sedežu okrajnih sodišč v Kranjski gori, v Ložu, v Radečah, v Vel. Laščah in v Žužemberku pa ni nobenega odvetnika. — Odvetniških koncipientov je bilo vpisanih izredno malo, namreč komaj 116. V Ljubljani jih je bilo 26, v Mariboru 17, v Celju 8, v Murski Soboti 4 in v Novem mestu 3. Ostali so pri odvetnikih po deželi. — Notarjev je v Sloveniji 60. V Ljubljani jih je 6, v Mariboru 4, v Celju, Murski Soboti in Ptujju pa po 2 notarja. Ostali so pri sedežih okrajnih sodišč. — Notarskih pripravnikov je pa vseh skupaj komaj 20, od teh jih ima 9 substitucijsko pravico.

Upokojenec

Podatki za prejemanje doklad. Po členu 30. uredbe št. 37.600/1-35 mora upokojenec, ki zahteva doklado, predložiti samó krstni list za otroke, za ostale izjave pa ni dolžan predložiti dokazov, temveč le odgovarja za njihovo pravilnost. Če upokojenčeve navedbe dajo povoda za dvom, jih mora izplačilna blagajna po pristojnih oblastvih preizkusiti. — Nastalo je vprašanje, kako naj se to preizkuševanje v praksi vrši. Tako je v nekem primeru izplačilna blagajna od staroupokojenca, ki je za nekaj časa odjavil svojo ženo, češ da mu zaradi njenega občasnega sezonskega zaslužka rodbinska doklada zanjo ne pripada, zahtevala naj predloži potrdilo,

od kdaj do kdaj je bila njegova žena res zaposlena in kje. Upokojenec se temu pozivu ni odzval, sklčevaje se na spredaj navedeno določbo. Izplačilna blagajna je pa svojo poziv ponovila in navajala, da je finančno ministrstvo, ki je pristojno za izdajanje pojasnil, kako je uredba o dokladah uporabljati, določilo, da mora taka dokazila prvenstveno preskrbeti upokojenec sam, ki jih pač tudi najlaže preskrbi. V konkretnem primeru bi bilo vsekakor znatno težje za urad, da si preskrbi to potrdilo, kar bi mogel izvesti itak samo na ta način, da bi se bil obrnil na krajevne oblasti upokojenčevega bivališča, da mu preskrbe podatke — seveda če jih sploh

Miguel Zamacois:

Oder in življenje

Na gledališkem odru so pričeli s skušnjami za Ciklona, igrjo, ki jo je Gustav Gorlay prinesel ravnatelju gospodu Bannetu, rekoč:

»Igra z naslovom »Ciklon«, to je že vnaprej gotov uspeh... pravo zmagovaljavje!«

»Zakaj neki?«

»Ker je pač »Ciklon«, to je pa vendar mnogo več od Viharja.«

»V meteorologiji že, seveda... toda v gledališču?«

»Videli boste!«

Začeli so torej s skušnjami. Ponavljali so Ciklona že dober teden. Ravnatelj sam, ki je bil star gledališki pretkanec, je vodil skušnjo za uprizoritev.

»Le naprej,« je dejal Emi Garancejevi, mladi umetnici, ki si je s sijajnim začetkom v gledališču Gymnase priborila soglasno pohvalo ocenjevalcev in ki je predstavljala vlogo junakinje.

Duša Eme Garancejeve je bila v igri torišče, kjer je razsajal psihološki ciklon. Stopila je k igralcu, ki je predstavljal nezvestega ljubimca, in začela svoj govor:

»In glejte, to je človek, ki sem mu vse žrtvovala! Vse! Svojo žensko sramežljivost, dobro ime žene, nežnost matere!... Glejte človeka, ki spričo utripajočega, krvavečega srca, ki mu ga vržem pred noge, ne najde niti besedice ljubezni, pa naj bi bila tudi lažniva, ne sence kakega spomina, niti vsaj površne kretnje pomilovanja!... Ah, umoril si v meni vso ljubezen in nič drugega ne čutim zate kakor sovražstvo! Sovražstvo! Samo sovražstvo!...«

Ko je končala ta svoj dolgi govor, vrhunec vse igre, se je Ema Garancejeva obr-

nila k ravnatelju, kajti ta ji je z rokopisom dal znamenje, da ji hoče nekaj povedati:

»Kratko in malo, ljuba moja, to ne gre in ne gre... To skratka pač ni tisto...«

»To da ni tisto? Kaj neki pa ni?«

»Naglas, kretnje... Prav nič se ne ozi-raš na moje opazke... Niti malo nisi videti zares razsrjena... Ne izražaš s potrebno odločnostjo, z nujno besnostjo vso mešanico razočaranja, ponižanja in srda, ki vre v duši te ženske... Od prve skušnje ti to ponavljam... tako ne gre, treba je to izraziti!... Sicer pa nadaljujmo, nato pa pridji takoj v mojo pisarno.«

Ko se je skušnja končala, je Ema Garancejeva šla z Bannetom v ravnateljsko sobo.

»Poglej, dete moje,« ji je očetovsko dejal, ko sta bila sama, »vsekako je treba, da se potrudiš!... Če ne izraziš divjosti te ženske, divjosti, ki edino razloži in opraviči, zakaj vse razkrije ženi bivšega ljubimca, je vse izgubljeno!«

»Ni moja krivda, če pač nimam kričavega značaja, če nimam narave, da bi mogla igrati furije!... Mirne narave sem, hladno razmišljujem, nimam živcev... Ne vem, kaj se pravi ueziti se.«

»Pa me vendar ne boš hotela prepričati, da nisi še nikoli imela priložnosti prepirati se s kom? Da nisi še nikoli imela nobenega prizora s kakim ljubimcem?«

»Nikoli.«

»Na vse zadnje se pa vendarle spomni vsaj na en sam izbruh togote, na jezo, ki te je pograbila kot posledica spoznanja, da si bila goljufana, da te je ljubimec zapustil?«

Ema Garancejeva je šinila pokonci:

»Oho! Mene ni nikoli nihče zapustil, dragi moj!... In če me je kedaj kdo ogo-ljufal, tega nisem izvedela, kar mi je prihranilo sleherni viharno pojasnjevanje...«

»Pa naj bo... potem bi si pa mogla vsaj predstavljati, da si bila ogo-ljufana ali zapuščena in ko igraš ta prizor, se v domišljiji poglubi v stanje, v kakršnem bi bila v takem primeru.«

»Ne, ne morem več dati kakor dam... Kaj hočete, tako sem pač ustvarjena, da bi se, če bi bila ogo-ljufana ali če bi me kdo zapustil, odigralo vse to globoko v moji notranjosti. Tihe, hladne narave sem... Sicer pa — kaj mi moški sploh mar! Ljubim samo gledališče! Nič drugega kakor gledališče. Razumete? In ljubim ga kakor še nobena ženska ni nikoli ljubila ljubimca. Obožujem ga: moja strast je, moja blaznost!«

»Že prav. Torej jutri na svidenje na skušnjo: ob tričetrt na dve.«

Drugi dan, pol ure pred skušnjo, ko se je že odpravljala v gledališče, je Ema Garancejeva prejela pismo, kj ga ji je prinesel sluga iz Bannetove pisarne. Odprla ga je in brala:

»Draga Ema! Hudo mi je, ko Ti pišem pismo, toda v gledališču mora časih ravnatelj udušiti občutljivost in imeti pogum za odkritosrčnost in krute odločitve: ker sama priznaš, da nimaš tako rekoč telesnih sposobnosti, ki so nepogojno potrebne, da izraziš značaj svoje vloge, sva primorana, pisatelj in jaz, prositi Te, da se odrečeš ti kreaciji, najsi naju je ta odločitev navdala z nemalim obžalovanjem. To prav nič ne zadene Tvojega talenta; je pač vloga, ki ni zate! To je vse!

Prejmi mnogo pozdravov.

Bannet.«

Mlada umetnica je odrevenela, kakor da je omamljena..., nato se je zbrala in stekla v gledališče... Vsi so bili že na odru in že pričeli z delom. Ema je planila mednje kakor krotilec v kletko divjih zverin in skočila naravnost proti ravnatelju:

imajo. Zadostovalo bi pa v tem primeru že preprosto delodajalčevo potrdilo brez vsakega nadlegovanja občinskih ali drugih oblastev in brez vsakih uradnih listin. V takih primerih je torej gotovo upokojencu le v korist, če si potrebna dokazila preskrbi sam, ker mu to tudi jamči za naglo nakazilo doklade.

Znižanje pokojnine v inozemstvu. Znano je, da se državnim upokojencem, ki z dovoljenjem finančnega ministrstva uživajo svojo pokojnino izven naše države, po § 157. u. z. in navodilih za izvajanje tega predpisa znižujejo prejemki za 20%. V nekem primeru se je pa državni upokojenec, ki opravlja v pokoju službo na nekem jugoslovanskem parniku, ki plove izven naših vod, pritožil, ker mu je pristojna fin. direkcija za 20% znižala pokojninske prejemke. V pritožbi je upokojenec navajal, da dejansko ni bil v inozemstvu, ker je bil ves ta čas na jugoslovanskem parniku kot član posadke, da je

ta parnik ves čas njegove odsotnosti plul pod našo državno zastavo, radi česar je treba smatrati, da ni zapustil našega drž. ozemlja. Finančno ministrstvo je pritožbo zavrnilo in utemeljevalo svojo odločbo s tem, da je nesporno, da se je upokojenec zadržal nad dva meseca izven meja naše države, in to ne samo v tujezemskih vodah, temveč tudi na tujih tleh v krajih, kjer je ladja pristajala. Zato je njegovo pritožbo zavrnilo in potrdilo odločbo fin. direkcije, da se mu pok. prejemki znižajo. — Če bo upokojenec vložil tožbo na drž. svet, bomo svoječasno poročali o uspehu.

»Naš Glas« in njegovi odmevi. Glasilo ljubljanskega upokojenskega društva »Upokojenec« je 25. julija ponatisnilo iz našega lista članek »Uživanje dveh pokojnin« in skoro ves članek »Rodbinska pokojnina in uspešno učenje«, toda pod drugačnim naslovom. Mimo tega je ponatisnilo tudi naš članek »Odmera osebnih doklad upokojencev«.

Iz organizacij

Učiteljski kongres. JUU bo imelo letos kongres v Banja Luki. Zborovanje bo v dneh 19. in 20. avgusta, in sicer v banjalških banskih dvorih. Letos bodo na občnem zboru volili tudi nov odbor, ki se voli vsaka tri leta. Obravnavalo se bo tudi vprašanje novih društvenih pravil, ki naj iz temeljev spremene organizacijo. Pričakujejo, da se zborovanja udeleži z odposlanci posameznih sekcij kakih 3000 učiteljev.

Zborovanje zvaničnikov fin. kontrole. V dneh 20. do 22. avgusta bo v Beogradu jubilejna XX. redna skupščina Združenja zvaničnikov finančne kontrole. Na zborovanju bo poročilo odbora o delu v minulemu letu, volitve novega odbora in sprejetje proračuna za prihodnje poslovno leto.

Iz tovariškega tiska. V šolskem letu 1939/40. bo stanovsko glasilo ljubljanske sekcije JUU, »Učiteljski tovariš«, dopolnilo že svoj osemdeseti letnik. Medtem ko je naša najstarejša učiteljska organizacija pred kratkim praznovala šele svojo sedemdesetletnico, je »Učiteljski tovariš« skoro deset let starejši. Ustanovili so ga nekateri idealni učitelji, ki so spoznali v šestdesetih letih minulega stoletja potrebo po stanovski organizaciji, ki naj bi začela borbo za pravice učiteljskega stanu in za napredek slovenskega šolstva. Zanimivo je tudi, da je tudi pedagoška revija »Popotnik«, ki jo prav tako izdaja učitelj-

ska organizacija, nedavno praznovala sedemdeseto obletnico obstanka. Vsi člani ljubljanske sekcije JUU so dolžni, biti naročniki »Učiteljskega tovariša« in »Popotnika«, s čimer je obema listoma zagotovljen obstanek in nemoten razvoj.

Pokojninski sklad pogodbenih poštarjev. Dne 13. avg. bo v Beogradu IX. redni občni zbor Pokojninskega sklada drž. pogodbenih poštarjev kr. Jugoslavije. Dnevni red je običajen. Zborovanje bo v hotelu Petrogradu.

Dom železniških uradnikov. Konec leta 1935. so slovenski železniški uradniki v okviru ljubljanskega odbora Združenja železniških uradnikov ustanovili gradbeno zadružno »Dom«. Namen te zadruge je bil postavitev počitniškega doma, kjer bi si železniški uradniki in njihovi svojci za nizko odškodnino mogli preskrbeti vsaj nekaj dni oddiha na leto. Po uveljavljenju zakona o gospodarskih združenjih je morala zadruža »Dom« likvidirati, kakor smo že poročali. Takoj po razidu zadruge se je pa ustanovilo društvo »Dom« z enakimi cilji in nameni, ki je tudi prevzelo premoženje bivše zadruge. Društvo je po dolgem iskanju kupilo v Planici na Gorenjskem stavbišče za svoj bodoči dom. Leži 870 m nad morjem in bo dom primeren za obisk poleti in pozimi.

Vestnik »Društva orožniških upokojencev«

Društvo je imelo svoje redne letne občne zборе dne 14. maja v Celju, dne 4. junija v Ljubljani in dne 11. junija v Mariboru. Povsod je bila udeležba zadovoljiva. Poročila so v glavnem govorila o borbah, ki jih je društvo vodilo v zadnjih letih s svojimi spomenicami in ki niso bile povsem zaman.

Društvo ima zadoščenje v tem, da je s pomočjo večjega števila narodnih poslancev doseglo vsaj to, da se je na merodajnih mestih naša stvar obravnavala. Ni krivda niti društva niti poslancev, da za izvedbo vsega tega ni bil s finančnim zakonom odprt potreben kredit. Krivda leži v nastalem položaju, za katera so bila po višji sili določena vsa dosegljiva sredstva za druge namene, ter je zaenkrat ostalo samo pri pooblastilu v finančnem zakonu, danem ministru za notranje zadeve. Gotovo pa je, da pri tem ne ostane. Društvo ima ob svoji strani zelo naklonjenega narodnega poslanca, ki je zadevo preučil. Da je nam nadaljnja pojasnila in navodila za delo, ki nikakor ni obtičalo na mrtvi točki.

Na občnih zborih sta tudi društveni glavni tajnik in blagajnik podajala razne zaželenne informacije in pojasnila.

Glede odtegljaja za obrambni sklad in zadevnih navodil, objavljenih v dnevnikih, naj nihče ne pošilja društvu obširnih vprašanj oz. poročil. Komur bi se odmera dozdevala previsoka zaradi družinskih razmer, naj prebere § 19. v ljubljanskem »Službenem listu«, štev. 34 od 29. aprila 1939. Če smatra po posameznih točkah tega paragrafa, da mu gre pravica do znižanja prispevka, naj izpolni običajno prijavo, katero naj glede števila živih otrok da potrditi pri župnem uradu.

»Službeni list« dobite v občinski pisarni in raznih drugih uradih, pri industrijskih in večjih trgovskih podjetjih.

Kar je bilo v »Našem Glasu« objavljeno glede dvomesečne podpore po smrti upokojencev, dejansko ne spremeni zadevnih naših navodil, podanih na občnem zboru. Kadar se bo v tem pogledu kaj določnejšega ugotovilo, bomo to na tem mestu objavili. Lipoglavšek, t. č. predsednik.

Zadružne vesti

Pomen zadrugarstva. Sredi junija je bilo v Novem Sadu zborovanje Zveze zemljoradniških zadrug. Na zborovanju je bil prisoten tudi kmetijski minister, ki je v svojem govoru poudarjal kako si posamezne države skušajo na svoj način urediti gospodarske razmere in uvajajo v svojih deželah fašizem, nacionalni socializem ali komunizem. Nato je dodal: »Nam ni treba uvajati kakršnega koli tujega sistema, ker imamo svoje zdravo zadrugarstvo, ki je najboljšje jamstvo za ureditev gospodarskih vprašanj našega naroda. Zadrugarstvo je izredno važen činitelj, ki mu vlada posveča največjo pozornost. Prepričan sem, da bodo tudi prihodnje vlade dale v svojih načrtih prvo mesto zadrugarstvu.«

Vrnitev odtegljajev za Zvezo nabavljajnih zadrug. Znano je, da morajo vsi aktivni in upokojeni državni uslužbenci od svojih prejemkov plačati po 360, oziroma 180 din, kot prispevek za ustanovitev glavnice Zveze nabavljajnih zadrug drž. uslužbencev v Beogradu. Po določilu čl. 70. zakona o združenjih drž. uslužbencev se pobira od aktivnih uradnikov po 10 din,

od vseh drugih uslužbencev in upokojencev pa po 5 din na mesec — in sicer v 36 mesečnih obrokih. Po predpisu II. odst. § 70. uredbe o nabavljajnih združenjih, kakor je bil spremenjen s § 24. zakona o drugih drž. nameščencev z dne 3. novembra 1931., se pa tako odtegnjene vsote izplačajo na zahtevo preostalim svojem tistega uslužbenca, kateremu so se odtegnili. Prošnjo za izplačilo odtegljajev je nasloviti preko izplačujoče blagajne na Zvezo nabavljajnih zadrug drž. uslužbencev, da te prispevke vrne. — Pripominjamo pa, da tudi svojci pokojnika, ki uživajo rodbinsko pokojnino in prosijo ter dobe vrnjene te odtegljaje, morajo vnovič sami vplačati za isti namen 36 krat po 5 din kot svoj prispevek. Dobiček imajo torej le preostali svojci tistih aktivnih uradnikov, ki so vplačali po 360 din, medtem ko vdove in otroci, ki še prejemajo pokojnino po očetu, pridobe z vrnitvijo teh odtegljajev v najboljšem primeru samo po 180 din. Svojci zvaničnikov in služiteljev ter tistih uradnikov, ki so vplačevali v ta namen že kot upokojenci, pa sploh nič ne pridobe, ker morajo pač sami vplačati enak znesek.

Lepo stanovanje z eno ali dvema sobama s pritliklami se odda samo upokojencem. Slovenj Gradec. Ponudbe na upravnishstvo.

Priporočamo trdko
M. TIČAR
LJUBLJANA
za nakup pisarniških
in šolskih potrebščin

Kraj, dvorni dobavitelj
ANTON VERBIČ Telef. 2673
LJUBLJANA DELIKATESE
Skrbna postrežba! SPECERIJA Najnižje cene
Sveže blago!

Manufakturna trgovina
FABIANI & JURJOVEC
LJUBLJANA — STRITARJEVA ULICA 5
Priporoča svojo veliko izbiro volnena blaga za gospode in dame. Belo blago za različno perilo v poljubni širini. Krasna zaloga zastorov in pregrog. (Pliš, tapetri itd.) — Puh perje, kapok, volna, žima, vedno v zalogi. Blago je iz prvovrstnih angleških in čeških tovarn. Državnim nameščencem proti takojšnjemu plačilu 10% popusta.

UČITELJSKA TISKARNA TELEFON štev. 2312
LJUBLJANA • Frančiškanska ulica Raču pošt. hranilnice 10.767
je najmoderneje urejena in izvršuje vsa tiskarska dela od najpreprostejših do najmodernejših
Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige; ilustrirane knjige v enobarvnem ali večbarvnem tisku; brošure in knjige v vseh nakladah, časopise, revije in mladinske liste. Okusna oprema ilustriranih katalogov, cenikov in reklamnih listov. Lastna tavnica šol. zvezkov.

KNJIGARNA UČITELJSKE TISKARNE

priporoča cenjenemu občinstvu svojo zalogo vseh pisarniških in šolskih potrebščin. Lastna izdelovalnica šolskih zvezkov. Knjigarna sprejema naročbe na knjige iz inozemstva, na vse domače in inozemske liste, revije itd. Velika izbira pisemskega papirja, razglednic in slik.

Ljubljana Frančiškanska ul. 6
Telefon št. 3397 • Rač. pošt. hran. 10.761
Maribor Palača Banov. hran.
Telefon št. 2628

Izdeluje diazo-amoniak papir „JASNIT“ za kopiranje, ki je edini 100% domači zdelek te vrste v državi.

Cene solidne! Postrežba točna! Zahtevajte cenik!

HRANILNI IN POSOJILNI KONZORCIJ
Kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, Gajeva ulica št. 9 — v lastni hiši
Najstarejša kreditna zadruga v Jugoslaviji, ustanovljena leta 1874. Poštni čekovni račun št. 10.681. Telefon št. 3413. Posojila do Din 10.000 — vsem javnim nameščencem po 7% proti zavnabi na plačo na prvem mestu in poroštvo.

Zadruga državnih uslužbencev za nabavo potrebščin c. z. z a. z.

Ljubljana, Vodnikov trg št. 5 • Telefon št. 4421

Širite
zadružno misel
med svojimi
tovariši!

Državni uslužbenci! Vaša nakupovalnica mora biti edino zadružna prodajalna. V zalogi ima vedno sveže špecerijsko blago. Dostava na dom brezplačna. Preskrbuje kurivo, posreduje nakup manufakturnega blaga. Na zalogi ima vsakvrsten porcelan, emajlirano kuhinjsko posodo, jedilni pribor, ki ne rjavi, itd.